

Gabon'go gotzon bat

—Aña bilduf naz. ¿Eztozuz entzuten axe-otsa, ta txingofa le-yafetan joten daunian?

—Lo egixu neure kutuna, lo egixu bijaf eguraldi ona ixango da.

— Aña ezin dot lorik egin, min daukot.

Itz onek alde batetik bestera igaro eben añaren bijotza. Umiaren eskuba aftu ta mun-egin eban. Egun asko ziran Gotzone'k lo-egin ezebala, guztiz gexorik eguan. ¡Ume gaxua! ta batez be ¡afa gaxua! biztokijan ezeukon Gotzone baño. Ixan zan amaren bijotza ta añarena, bat eginda irudijen ume au geruago geyago mate-ixateko. Entzute andijenetariko osagileak defu ebazan; ganerako eurerariko bateri esan eutson: Gaizkatu neure alabea, ta zeurentzako ixango da neure diru-erdija.

Alpefik ixan zan. Gotzone etzita ta geruago txaftuago eguan. Añak ezaban alde-egiten beragandik; gurari bat bakafik eban, atzeratu bere umiaren erijotz-aldija. Zorigaiztoduna bai-zan; urte asko ziran txadon-bidia aitzu jakola... ziñespena galdu ebala.

Ixil-une bat ixan zan. Txadoneko ofdubarijan gabeko amabijak jo eben; txiliñak iñoz baño alayaguak iragaften eben gau atako jazopena.

«Gabon, gabon. Itxaftu zañez kistafak, ona emen gau guztijen artian gozuen ta gurengua dana.

¡osu jayo da. Poztuz zañez.»

Gotzone sutinga asi zan, ta begiratu eban bere aña.

—¿Entzuten dozu aña?

—Bai neure alaba maña, txilin ofek eztautzu isten lo egiten.

—Ezta ori aña. Igaz enenguan gexorik. Ama be ondiño etzan juañ Donoki'ra. Egun edef bat zan.

Gotzone'k apuf baten itxi ebazan begijak, oldostuten ba'lego lez, eta jafatu eban.

—Ama goiz-goxetik jagi zan eta esan eutson neskamiari neu janzteko. Poz-pozik nenguan, edufa zan. Miren'ek aftu ta eruan nin duban txadoneraño. Txiliñak joten eben orain lez; txadona notiñez beterik eguan, baña amak bere besuetan aftu nin duban ¿zein edefa zan neure begi-aufian eguana! Afdokija argi ta lorez inguratuta, aska baten Josu Umia lazto-ganian etzunda, polit-poliña zan, begiratzten nin duban; neuk asko mañe neban... orain be ikusi gura neuke..

—Ezin leñeke, neure kutuna, txingofa ta edufa da.

—Igaz be edufa zan.

—Bai, baña etzengozan gexorik.

—Egija da erantzun eban Gotzone'k, ta bapaten esan eban.

—Aña, jakin gura neuke Josu Umia txadonian dagon ala ez.

—Bai-dago ondiño.

—¿Zelan dakixu? ¿Ikusi dozu ala?

—Urte askotan eztot ikusi, baña egoten da.

—Gura ba'zendu... gura ba'zendu...

—Esan, esan ¿zer gura dozu?

—Neuk gura dot txadonera juañ zañela neuri esateko Josu Umia lazto-ganian etzunda dagon argi ta lorez inguratuta.

—Baña une onetan ezin dot zeugandik alde-egin ¿nok lagun-egingo dautzu?

—Defu egiozu Miren'ari.

—¿Atsegin ixango yatsu?

—Bai atsegin andija. Amak esaten eustan Josu Umia bein baten bakafik agiri eguala, Gabon'ian.

—Ta zeuk Gabon dala dakixu?

—Bai, bai-dakit.

—Tira ba, goiz-aldian juango naz.

—Gotzone'k buruba jatzi eban, eta negaf-malko batek busti eban bere mosu zurbila.

—Ume tematija! ¿Zeuk gura dozu oraintxe zeugandik alde-egin dagidala?

Añak defu ta esan eutson Miren'ari: Gotzone'n onduan geratn zañe, aida baten emen naz.

—Ona zara, ona zara, esan eban umiak, eta itxi ebazan begijak.

Aña ofdu lauren igarota txadonian zan.

Jaupaldija (mesa) asita eguan, notiñen artian igaro ta afdokijaren aulfian geldifu zan; antxe eguan Josu Umia lazto piska baten etzunda, besuak zabalik gixon guztijak besaftu gura ba'leuz lez; luzaro geldu eban.

An egiten zan guztijari adi-adi begira eguan; gero etxera juan gura ixan eban baña notiñak bi dia estaltzen eutsoen. Ofdubantxe abade edo jaupari batek esan ebazan Josu-Kisto'ren itz mamintsu arek: «Negaf egiten dozuben guztijak, zatofkidaze, neuk agoftuko dautzubedaz zeuben negaf-malkuak.»

Adi-adi egon zan eta jauparijak itz egiftia amaifu ebanian eskutau eban arpegija eskubetan.

Jaunartzia eldu zanian guztijak uferatu ziran Mai-Deuna'ra, bera bakafik geratu zan bere lekuban. Ikara andi bat egin eutson bijotzak; Jaungua zan erakusten eutsona zein bakaftasun itxalian aufkitxen dan goiko argi barik dagon gogua. Gomuta askok bete eutsoen gogo guztija, bere ume aldiko egunak, bere ama deuna, bere emazte maña, bere Gotzone il-agiñian eguana... bijotza ausi jakon, belauniko jafi zan, eta azaskau eban bere bafuba... ¡negafez eguan!

Jagi zanian txadona utsik eguan, bere buruba bakafik ikusi eban; auferatu zan Mai-Deuna'raño ta esan eban: «¡Ene Jaungoikual osatu egixu neure umia ta zeugana biguftuko naz betiko.» Luzaro egon zan eskari au esanda gero, ta urten zan. An uftxuban eskale bat aufkitu eban eta esku-zabala ixan zan beraganako. Etxera eldu zanian ifandu eban ¿zelan dago Gotzone?

—Zeu juan zaranetik lo egon da, ta oraintxe itxaftu da.

Besaftu eban umia ta esan eutson: asko belutu naz ¿ezta?

—Ez aña. ¡Ain edeña zan... ain edeña zan!

—Bai ba, an eguan Josu Umia.

—Bai-dakit, igaz baño polifago eguan.

—¿Zelan dakixu?

—Zeugaz txadonera juan nazalako.

Burutik txafto dago, oldostu eban aña gaxuak.

—Añatxu maña, entzun eta esan egistazu.

—Zeuregandu zafe Gotzone.

—Bai nago neuregain.

—Egija da, ia ba.

—Txadonian saftu garanian notiñ asko egozan; abestuten eben... ¡Zeinbat argil ¡zeinbat lora edef!... Urten gura ixan dozu... ezin ixan dozu; ta ofdubantxe jaupari batek itz-egin dautzu; entzuten zeuntson. Zeure gogua ilun eguan.

Añak ikaratuta ifanduten dautso.

—¡Bai-dakixu zer esan daun?

—«Josu'k legoftuko dautzuzala zeure negaf samiñak». An geratu gara luzaro, itzali dabez argijak, ofduban Josu'gana jua zara ta negafez esan dautsozu: ¡Ene Jaungoikual osatu egixu neure alabea ta zeugana biguftuko naz betiko. Zeuk esan dozu ori, baña eztozu ulefu erantzupena.

—¡Erantzupena?

—Bai, Josu Umia'k erantzun dautzu.

—Ta ¡zer esan daust? arin-arin esadazu.

—«Lenago biguftu zafe neugana».

Aña guztiz afituta umiaren onduan belauniko jafi zan, negafez. Gotzone'k jafatu eban:

—Txadonetik urten garanian eskale baten zorospide bat emon eta ixil ixilik esan dautsozu.

«Jaungoikua'ri otoi egiyozu neure Gotzone ta neure aldez».

Añak besaftu eban umia. Goiz aldian jaunaftu eban. Donokija'n gotzonak abestuten eben betiko Hosanna; ludijan gogo bidebako bat Jaungoikua'gana biguftzen zan eta Gotzone osatzen zan. Iñabete igaro baño lenago aña-alabeak txadonera joyazan Jaungoikua'ri eskafak egiteko, biguftze ta osatzegatik.

Eñazti'tar Karmele. (1)

(1) Neskatifa au erdelduna zan orain iru urte; exekijan euzkerarik ezer. Asi zan Bilbao'ko *Instituto'ko* euzkel-ikastolara juaten, eta jafaitu dautso ikasten ondo jakin arte bai idazteñ eta bai itz-egitien. Batzuk ixaten dira ikasten dabenak euzkeraz irakurten eta idazten, baña itz-egiteko neke andija daukenak; neskatifa onek ez, itz edefo ta eraz egiten dau; euzkeldun osua egin da.

Irabazte ona euki dogu euzkeldun jeltzaliak berau euzkeldun egin dalako, ba buru argija dau ta bijotza sutsuba, ta onez ganera *Jel*-maitale zintzua da.

Beronen ixena auferantza be agertuko da ingoski onetan.